

- проведення огляду автотранспорту кожного разу перед паркуванням його поблизу об'єкта та перед посадкою в нього;
- придбання мінімального комплексу оглядової техніки для обстеження підозрілих предметів з метою виявлення вибухового пристрою;
- навчання персоналу служби безпеки об'єкта з питань виявлення вибухового пристрою.

Необхідно зазначити, що для організації ефективної боротьби з тероризмом необхідна тісна координація дій правоохоронних органів і населення, створення ефективної комунікаційної системи попередження загрози вибуху, насамперед терористичного характеру.

Список літератури: 1. Антонян Ю. М. Терроризм. Криминологическое и уголовно-правовое исследование. – М., 2003. 2. Васильев В. Терроризм: прогноз на завтра. – М., 1999. 3. Гаврилин Ю. В., Смирнов Л. В. Современный терроризм: сущность, типология, проблемы противодействия. – М., 2003. 4. Долгин Н., Мальшев В. Терроризм – угроза обществу // Основы безопасности жизнедеятельности. – 2004. – № 3. 5. Емельянов В. П. Тероризм і злочини терористичної спрямованості. – Х., 2001. 6. Емельянов В. П. Тероризм как деяние и состав преступления. – Х., 1999. 7. Миньковский Г., Ревин В. Характеристика терроризма и некоторые направления повышения эффективности борьбы с ним // Государство и право. – 2003. – № 8. 8. Полежаев А. П. Терроризм и антитеррористические меры. – М., 2003. 9. Салимов К. Н. Современные проблемы терроризма. – М., 1999.

Надійшла до редакції 01.04.08

О. А. Севідов

ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ТА СУМІЖНОГО ПРАВ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Особливістю злочинів у сфері інтелектуальної власності є те, що у відповідних нормах Кримінального кодексу України (далі КК України) використовуються поняття, зміст яких розкривається у цивільному законодавстві. При цьому між понятійним апаратом кримінального права і цивільного (зокрема, такого його інституту як інтелектуальне право) є певні розбіжності, що породжує труднощі при розробці методики розслідування названих злочинів та практичної реалізації її положень. Зокрема, йдеться про такі юридичні поняття як «об'єкт злочину», «предмет злочину», «об'єкт авторського права», на які зверталася увага в літературі в кримінально-правовому аспекті [1]. Але ця проблема заслуговує уваги й в площині розробки криміналістичної характеристики злочинів у сфері інтелектуальної власності.

При розслідуванні злочинних порушень авторських і суміжних прав (ст.ст. 176, 203-1, 216 КК України) необхідно враховувати специфіку їх об'єкту. Безпосереднім об'єктом злочинів вказаної категорії є авторські та суміжні права особи, якій належать авто-

рські права на твір або особи, що володіє суміжними правами. Обов'язковими ознаками об'єкта злочину як елемента складу злочину є потерпілий від злочину і предмет злочину (речі матеріального світу, на які діє винна особа при вчиненні злочину).

В авторському праві використовується поняття «об'єкт авторського або суміжного права», під яким розуміється продукт творчої діяльності, який володіє такими ознаками:

- належить певній особі чи особам;
- має творчий характер (результат творчої діяльності);
- має матеріальне втілення (об'єктивну форму вираження);
- охороняється авторським правом.

Спираючись на положення, що предметом злочину є матеріальний предмет, з приводу якого або шляхом дії (впливу) на який вчиняється злочин [2, с. 14], цілком логічним є висновок, що **саме об'єкти авторського або суміжного права виступають як предмети злочинів у сфері інтелектуальної власності**. У ст. 176 КК України, яка є загальною оскільки охоплює будь-які прояви порушень авторського і суміжних прав, перераховуються можливі предмети злочину. Але аналіз законодавства, яким регулюються відносини інтелектуальної власності, дає підстави для висновку про те, що такий перелік є значно ширшим. Зокрема, відповідно до ст. 8 Закону України «Про авторська та суміжне право» об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме:

- літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо);
- виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;
- комп'ютерні програми;
- бази даних;
- музичні твори з текстом і без тексту;
- драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки;
- аудіовізуальні твори;
- твори образотворчого мистецтва;
- твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва;
- фотографічні твори, у тому числі твори, виконані способами, подібними до фотографії;
- твори ужиткового мистецтва, у тому числі твори декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби тощо;
- ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності;

- сценічні обробки творів, зазначених у пункті 1 цієї частини, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу;
- похідні твори;
- збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за добром, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини;
- тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів.

В юридичній літературі існує такий розподіл об'єктів авторського права: літературні твори; драматичні твори; музичні твори; сценарні твори; аудіовізуальні твори; твори образотворчого мистецтва; твори декоративно-прикладного мистецтва; фотографічні твори; твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва; твори хореографії та пантоміми; картографічні твори; збірки та інші складені твори; тексти для озвучення, дублювання, субтитрування іноземних аудіовізуальних творів; бази даних [3, с. 130–135].

Літературні твори в залежності від їх форми вираження поділяються на усні та письмові. До усних літературних творів відносять: лекції, доповіді, виступи, промови та інше.

Драматичні твори – це літературні твори написані в діалогічній формі і призначені для виконання на сцені, але вони можуть бути опубліковані шляхом видання.

Музичні твори це твори в яких художні образи втілюються за допомогою звуків [4, с. 35]. Музичні твори можуть використовуватися як самостійно так і як фонові музика або як частина аудіовізуального твору. Також охороняється сучасна електронна музика

Сценарні твори призначені для виконання на сцені. Сценічні твори реалізуються у формі аудіофільмів, балетних та інших спектаклів, масових видовищ.

Аудіовізуальні твори – це твір, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайд-фільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультіплікаційними), неігровими чи іншими.

Теори образотворчого мистецтва. Ці твори мають тісний зв'язок з матеріальним носієм в якому вони втілені та у більшості випадків існують в одному примірнику. До творів образотворчого мистецтва відносять живопис, скульптуру та графіку.

Скульптура – твір, які має тримірну форму та виконується з твердих або пластичних матеріалів.

Живопис – твори які створюються за допомогою фарб, що наносяться на будь яку поверхню.

Графіка – твори які поєднують малюнок та друковане художнє зображення.

Необхідно також зазначити, що підлягають правовій охороні також об'єкти підготовчої роботи митця, а саме ескізи, окремі малюнки, макети та інше.

Теори декоративно-прикладного мистецтва – художні твори, які використовуються в промисловості. Поділяються на дві групи: перша – художні вироби (різного роду прикраси, речі побуту, тощо), друга – способи та форми прикрашення промислових виробів (меблі, одягу, посуду, тощо).

Фотографічні твори – фотокадри та інші твори отримані засобами близькими до фотографії.

Теори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва. Об'єктом правової охорони є як проектна документація, так і її реалізація (ескізи, фасади, перспективи, проекти забудови, малюнки, плани, моделі, макети, а також самі будинки та споруди).

Теори хореографії та пантоміми. Хореографія це композиція рухів для танцю або будь-яка інша об'єднана одним задумом система жестів, створена для виконання. Пантоміма твір у якому основним засобом створення художнього образу є пластика, жест, міміка виконавця.

Картографічні твори – різного роду карти (географічні, політичні, фізичні, кліматичні).

Збірки та інші складені твори – твори по добору, координації або упорядкуванню змісту інших творів або різноманітних відомостей та даних (енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, збірники обробок фольклору, збірки творів). Самостійними об'єктами авторського права визнаються також збірки і інші складені твори, що створюються шляхом творчого з'єднання в єдине ціле творів, автором яких укладач не є.

Тексти для озвучення, дублювання, субтитрування іноземних аудіовізуальних творів українською та іншими мовами також є об'єктами авторського права.

Бази даних – об'єктивна форма подання та організації даних систематизованих таким чином, щоб ці дані могли бути опрацьовані за допомогою комп'ютера.

Об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, оцінки, способу і форми вираження, згідно зі ст. 35 Закону України «Про авторське право і суміжні права» є: 1) виконання літературних, драматичних, музичних, музично-драматичних, хореографічних, фольклорних та інших творів; 2) фонограми, відеограми; 3) передачі (програми) організацій мовлення.

Виконанням є подання за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час.

Фонограмою є звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору. Фонограма є вихідним матеріалом для виготовлення її примірників (копій).

Відеограмою є відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору. Відеограма є вихідним матеріалом для виготовлення її копій.

Під *програмою мовлення* слід розуміти публічно сповіщену передачу в ефір телерадіоорганізацією (організацією ефірного мовлення чи організацією кабельного мовлення) створену нею чи іншим первинним суб'єктом суміжного права у прямому ефірі чи у запису певну радіо чи телевізійну передачу будь-якого змісту і форми; телевізійний фільм, концерт, інтерв'ю, телевізійна гра, репортаж з місця події (радіо чи відео), круглий стіл тощо.

Таким чином, предметом злочинного порушення авторських і суміжних прав може бути досить широке коло творів, які можуть мати різне матеріальне втілення. Саме особливості матеріального втілення творів обумовлюють способи вчинення злочинів названої категорії – варіанти незаконного використання, які є важливим елементом їх криміналістичної характеристики. Але слід зауважити, що при вчиненні злочину винна особа незаконно використовує не матеріально виражені предмети, а ідеальні образи творіння, вираженого в об'єктивній формі і доступного для сприйняття третіх осіб.

Список літератури: 1. Коваль А. Кримінально-правова характеристика об'єкту злочину «порушення авторського права та суміжних прав» // crime-reaserch.ru. 2. Науково-

практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. Заслуженого юриста України, канд. юрид. наук М. І. Мельника, канд. юрид. наук М. І. Хавронюка. – К.: Каннон, 2001. – 1102 с. 3. Право інтелектуальної власності : підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 624 с. 4. Дворянkin О. А. Защита авторских и смежных прав. Ответственность за их нарушение. Уголовно-правовой аспект. С предисловием Э. П. Гаврилова. – М.: Весь Мир, 2002. – 464 с.

Надійшла до редколегії 23.03.08